

Antoni BOGUCKI

Roman JANICZEK

ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ PROFESORA LUCJANA NEHREBECKIEGO

Profesor Lucjan Nehrebecki urodził się 13 listopada 1900 r. w Lepsieńsku. W latach 1918-1921 brał udział jako ochotnik w wojnie polsko-bolszewickiej w stopniu podchorążego. Maturę filologiczną uzyskał w 1921 roku w Wilnie. Studia wyższe odbył na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej, które ukończył w 1927 roku, uzyskując dyplom inżyniera elektryka. W tym samym roku podjął pracę zawodową w Oddziale Elektrycznym Katowickiego Stowarzyszenia Dozoru Kotłów, gdzie zajmował się badaniem oraz oceną projektów urządzeń elektrycznych w kopalniach, hutach i zakładach przemysłu chemicznego na obszarze Województwa Śląskiego. Jak sam wspominał w załączonej wypowiedzi z 1983 r., decyzja podjęcia pracy na Śląsku była dla Niego bardzo trudna, ale pozostał tam i praktycznie całe swoje życie związał z tym regionem.

Od roku 1929 pracował w kopalni "Knurów" na stanowisku kierownika elektrowni i wydziału maszynowo-elektrycznego. W trzy lata później podjął pracę na analogicznym stanowisku w Elektrowni "Siemianowice", która wówczas zasilala duży obszar przemysłowy. W roku 1937 powołany został na odpowiedzialne stanowisko w Dyrekcji Generalnej Hut Wspólnoty Interesów, na którym zajmował się całokształtem zagadnień energetycznych w hutach oraz współpracował w opracowaniu założeń i projektów szeregu ważnych inwestycji.

Jako porucznik rezerwy artylerii brał udział w kampanii wrześniowej. Po raz drugi stawał z bronią w rękę w walce o niepodległość Polski. Po bitwie pod Kockiem w październiku 1939 r. dostał się do niewoli niemieckiej i został osadzony w obozie jenieckim w Radomiu, skąd udało mu się zbiec w listopadzie 1939 roku. Powrót na Śląsk był niemożliwy i dlatego przebywał w Nisku i Krakowie, a od maja 1940 r. podjął pracę zawodową na stanowisku energetyka w Fabryce Sztucznego Jedwabiu w Tomaszowie Mazowieckim. Po wyzwoleniu Śląska spod hitlerowskiej okupacji Profesor już w lutym 1945

roku wraca na Śląsk, a ówczesne władze, w uznaniu Jego wysokiego poziomu wiedzy zawodowej i talentu organizatorskiego, powierzają Mu stanowisko naczelnego dyrektora przedsiębiorstwa Elektrownie Górnośląskie "Elgór" z siedzibą w Gliwicach. Funkcję tę sprawował od lutego 1945 roku do maja 1950, skupiając całą swoją energię na ukierunkowaniu odbudowy i budowy elektrowni zawodowych i przemysłowych oraz sieci elektroenergetycznych na obszarze Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

Od czerwca 1950 r. do 1952 roku pracuje na stanowisku Naczelnego Inżyniera w Centralnym Zarządzie Energetyki w Warszawie. Był to szczególnie ważny okres w odbudowie i organizacji energetyki zawodowej w kraju. Ukształtowano wówczas 6 okręgów energetycznych i podjęto rozbudowę sieci państwowej 110 kV, łączącej lokalne systemy elektroenergetyczne. W październiku 1951 roku utworzono z inicjatywy Profesora państwową służbę dyspozycji mocy (PDM). Program jej działania i zasady organizacji opracował zespół pod kierownictwem prof. L. Nehrebeckiego. Można więc stwierdzić, że Profesor był współtwórcą ogólnokrajowego systemu elektroenergetycznego. W tym samym okresie Profesor organizuje zaplecze pomiarowo-badawcze energetyki, początkowo w formie laboratoriów, przekształconych w 1952 roku w Zakład Badań i Pomiarów "Energopomiar" z sześcioma działami z siedzibą w Gliwicach. W latach 1952-1956 Profesor pełnił w tym zakładzie funkcję głównego inżyniera, a następnie był wieloletnim doradcą naukowym. Działalność i osobowość Profesora wywarły decydujący wpływ na ukształtowanie profilu działania ZPBE "Energopomiar" i wychowanie kadry wybitnych specjalistów. Dokładniej działalność Profesora w tym zakresie naświetla oddzielny artykuł.

Od 1953 r. nawiązuje ścisłą współpracę z Polską Akademią Nauk, początkowo w ramach Komisji Elektryfikacji przy Komitecie Elektrotechniki, a od 1956 do 1961 r. jako Sekretarz Generalny Komitetu Elektryfikacji Polski przy Prezydium PAN. Skupił wtedy wokół siebie najlepszych specjalistów, kierując szeregiem prac naukowych, fundamentalnych dla dalszego rozwoju energetyki polskiej, co bliżej przedstawia oddzielny artykuł prof. prof. K. Kopeckiego i J. Mareckiego.

Bogatą działalność dydaktyczno-wychowawczą podjął prof. J. Nehrebecki już w październiku 1946 roku w charakterze wykładowcy w Politechnice Śląskiej. W roku 1950 jako zastępca profesora obejmuje Katedrę Urządzeń Elektrycznych, a od 1954 roku Katedrę Elektrowni. W 1953 roku otrzymuje tytuł profesora nadzwyczajnego, a w roku 1961 - profesora zwyczajnego. Od 1962 r. Profesor poświęca się głównie pracy w Politechnice Śląskiej, kontynuując ożywioną

działalność naukową i dydaktyczną. Ponieważ dorobek naukowy tego okresu omówiono szerzej w oddzielnym artykule, poniżej przedstawiono jedynie ważniejsze osiągnięcia dydaktyczne. Do takich należy niewątpliwie unikalne laboratorium zawierające model fizyczny węzła elektroenergetycznego, z dwoma generatorami. Laboratorium to, zbudowane dzięki Profesorowi przy znacznej pomocy finansowej energetyki zawodowej, od 30 lat z powodzeniem wykorzystywane jest dla celów dydaktycznych i naukowo-badawczych. Innym znaczącym i trwałym efektem działalności naukowo-dydaktycznej Profesora jest podręcznik akademicki "Elektrownie ciepłe" o objętości ponad 50 arkuszy autorskich, wydany w 1974 r. przez WNT. Na podkreślenie zasługuje również wiele inicjatyw Profesora w zakresie podniesienia skuteczności kształcenia inżynierów i pomocy w adaptacji ich do pracy zawodowej. Szczególnie cenione wśród wychowanków były sposoby zachęcania do samodzielnego studiowania i pogłębiania wiedzy poprzez zajęcia seminaryjne, dobrze zorganizowane praktyki przemysłowe i staże pracy na semestrze dyplomowym. Najlepsi studenci i absolwenci wysyłani byli na miesięczne staże zawodowe do Électricité de France, w grupie mieszanej ze specjalistami z energetyki. Z ożywionych kontaktów Profesora z EdF zrodziła się koncepcja stworzenia w Bielsku-Białej ośrodka doskonalenia kadr inżynierskich energetyki. W 1969 roku organizuje uczelniano-przemysłowy Instytut Energetyki, kierując jego działalnością do chwili przejścia na emeryturę w 1971 roku. Przejście na emeryturę zmieniło tylko Jego formalny stosunek do pracy zawodowej, nie wpływając na zakres zainteresowań i aktywność w działalności naukowej. Prowadził ją niemal do końca swego pracowitego życia, kierując od 1985 r. pracami nad przygotowaniem materiałów do II tomu (Elektroenergetyka) "Historii elektryki polskiej".

Dorobek naukowy Profesora obejmuje 12 książek i skryptów głównie z zakresu elektrowni, 42 opublikowane artykuły w czasopismach krajowych i zagranicznych, ponad 300 referatów i ekspertyz oraz ok. 100 opracowań naukowo-technicznych. Wychował blisko 500 magistrów inżynierów elektryków ze specjalności elektrownie, promował 16 doktorów nauk technicznych i był opiekunem naukowym 7 habilitantów. Dbał o to, aby prace dyplomowe, doktorskie i habilitacyjne nie tylko reprezentowały odpowiednio wysoki poziom naukowy, ale tematycznie nawiązywały do aktualnych i perspektywicznych potrzeb energetyki. Osiągnięcia Profesora w dziedzinie dydaktyki i wychowania są powszechnie znane i wysoko cenione, a Jego działalność na tym polu jest godna najwyższego uznania. Był gorącym propagatorem włączania

treści humanistycznych do przedmiotów technicznych. Wpajał studentom, służąc własnym przykładem, poczucie odpowiedzialności, systematyczności, godną postawę obywatelską i pełne zaangażowanie się w pracy.

Profesor Lucjan Nehrebecki prowadził również ożywioną działalność w ramach różnych organizacji i rad naukowych. Między innymi w charakterze eksperta uczestniczył w pracach Europejskiej Komisji Ekonomicznej ONZ w Genewie, przez 20 lat przewodniczył Radzie Naukowej Instytutu Energetyki w Warszawie i Komisji Energetyki Przemysłowej KniT, był wiceprzewodniczącym Komitetu Energetyki PAN i Polskiego Komitetu Światowej Konferencji Energetycznej. W ostatnich latach był czynnym członkiem kilku rad naukowych różnych instytucji. Był też współzałożycielem i pierwszym prezesem - w latach 1953-1954 - Oddziału Gliwickiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich.

W uznaniu zasług dla rozwoju krajowego przemysłu, zwłaszcza energetyki, otrzymał Profesor wiele wysokich odznaczeń państwowych, m.in. Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, tytuł Zasłużonego Energetyka RP. Stowarzyszenia Techniczne NOT i SEP, których był aktywnym członkiem, wyróżniły Go swoimi najwyższymi odznaczeniami - Złotymi Odznakami Honorowymi. Za wybitny wkład w działalność dydaktyczno-wychowawczą Profesor otrzymał tytuł Zasłużonego Nauczyciela RP i Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny Profesora stał się podstawą do nadania Mu, jednogłośnie uchwałą Senatu w dniu 30.11.1981 r. zaszczytnego tytułu akademickiego doktora honoris causa Politechniki Śląskiej. Podniosła uroczystość nadania Profesorowi tego tytułu przez JM Rektora odbyła się 28 lutego 1983 roku z udziałem członków Senatu, Dziekanów, delegacji różnych instytucji i licznych gości indywidualnych. Wzruszony Profesor wygłosił interesujące przemówienie, które opublikowano w postaci oddzielnego artykułu.

Profesor Lucjan Nehrebecki był człowiekiem skromnym, o nieprzeciętnej osobistej prawości i uczciwości, wysokiej kulturze, zawsze życzliwy i pełen szacunku dla ludzi, służył im pomocą i mądrą radą. W głoszeniu swoich poglądów był niezmiernie odważny i nieustępliwy. Mimo zewnętrznej surowości był bardzo wrażliwy, a Jego bezpośredniość i prosty sposób bycia jednały Mu powszechny szacunek. Nieobce też było Profesorowi swoiste poczucie humoru.

Zmarł po krótkiej, ale ciężkiej chorobie w Warszawie 17 listopada 1990 r., a w cztery dni później spoczął na Cmentarzu Centralnym w Gliwicach, żegnany przez rzesze swoich wychowanków i przyjaciół.

Straciliśmy Profesora, który długo jeszcze będzie - i być powinien - wzorem postaw i postępowania każdego z nas - nauczycieli akademickich.